RIKSDAGENS PROTOKOLL.

1929. Andra kammaren. Nr 44.

Måndagen den 3 juni.

Kl. 11 f. m.

§ 1.

Justerades protokollet för den 28 nästlidna maj.

§ 2.

Ordet lämnades nu på begäran till

Svar å interpellation.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wohlin**, som anförde: Med kammarens tillstånd har dess ledamot herr C. J. Johansson till mig framställt följande spörsmål:

1. Kan det förväntas, att den av Kungl. Maj:t anbefallda utredningen rörande Åkers styckebruks rekognitionsskog kan slutföras inom sådan tid, att förslag kan förväntas vid 1930 års riksdag?

2. Om så ej är fallet, ämnar herr statsrådet vidtaga några åtgärder för att påskynda utredningen.

Till svar härå får jag anföra följande:

Åkers styckebruks rekognitionsskog har i sin nuvarande omfattning tilldelats nyttjanderättshavaren genom Kungl. Maj:ts resolution den 7 maj 1802, enligt vilken styckebruket för fullgörande av bruket åliggande skyldighet att årligen tillverka 1,500 skeppund kanoner och ammunition för kronans räkning borde av Åkers, Daga, Selebo och Österrekarne häradsallmänningar mot rekognitionsavgift få sig anslaget 9,700 tunnland »ren» skog eller med tillägg av mark för impedimenter en areal av sammanlagt 14,550 tunnland med viss närmare angiven fördelning mellan de olika allmänningarna. För de sålunda till utbrytning bestämda delarna fastställde bergskollegium den 28 april 1803 en rekognitionsavgift av 40 riksdaler 20 skillingar banko. Avvittring och kartläggning av de bruket anslagna skogarna verkställdes därefter under åren 1802—1804 och de därvid upprättade kartorna hava sedermera fastställts av vederbörande häradsrätter.

Såsom interpellanten erinrat har en av ägarna av Åkers styckebruk år 1887 gjord ansökning att få i den ordning, kungörelsen den 4 februari 1811 föreskreve, skatteköpa den bruket anslagna rekognitionsskogen genom Kungl. Maj:ts beslut den 2 april 1891 lämnats utan bifall.

Skogen förvaltas numera jämlikt Kungl. Maj:ts beslut den 9 juni 1899 enligt bestämmelserna i förordningen den 27 maj 1898 angående förvaltningen av statens till bergshanteringens understöd anslagna skogar.

Enligt denna förordning har domänstyrelsen att fastställa hushållningsplaner för dessa skogar. Hushållningsplan skall innehålla, bland annat, upplysning om huru mycket av olika slag av virke årligen får avverkas.

I vanliga fall skall nyttjanderättshavare årligen anmäla sitt virkesbehov hos bergmästaren, som har att, efter prövning av de anmälda virkesbehoven, med

Svar å interpellation. (Forts.)

hänsyn till dels omfattningen av den rörelse, för vars understöd skogen upplåtits, och andra utsyningsberättigades behov, dels ock den avverkningstillgång, som finnes för året, bestämma de slag och den mängd av virke, som i varje fall få avverkas. Den ordinarie skogstillgång, som återstår, sedan de av bergmästaren godkända behoven blivit fyllda, ävensom viss extra avverkning skall försäljas genom domänstyrelsens försorg och de behållna försäljningsmedlen, i den mån de icke enligt Kungl. Maj:ts beslut må användas för betäckande av kostnader vid skogens förvaltning och vård, tillgodoföras statsverkets skogsmedel.

Enligt förordningen gäller emellertid ytterligare, att därest rörelse, till vars understöd skog av ifrågavarande slag blivit anvisad, bedrives i sådan omfattning, att den enligt hushållningsplanen beräknade ordinarie avkastningen av skogen kan visas i sin helhet vara under längre tid för ändamålet med upplåtelsen fullt erforderlig, Kungl. Maj:t, på därom gjord ansökning, vill taga under prövning, huruvida tillstånd att fritt disponera virkesavkastningen må för viss bestämd tid kunna medgivas nyttjanderättshavaren under villkor att andra utsyningsberättigade tillgodoses samt att, därest rörelsen upphör eller minskas i sådan grad, att virkesavkastningen i sin helhet ej längre för densamma behöves, den fria dispositionen upphör.

Enligt hos domänstyrelsen inhämtade uppgifter har Kungl. Maj:t vid skilda tillfällen lämnat nyttjanderättshavare tillstånd till fritt förfogande över virkesavkastning beträffande 10 av de 35 skogar, som förvaltas enligt bestämmelserna i 1898 års förordning. Bland de 10 skogarna är också Åkers styckebruks rekognitionsskog.

Sedan skogshushållningsplan blivit av domänstyrelsen fastställd för tiden 1 januari 1913—1 januari 1933, med en beräknad årlig avverkning av 16,009 kubikmeter, vilken avverkning för tiden efter 1923 års ingång av domänstyrelsen höjts till 19,115 kubikmeter, har styckebrukets ägare genom Kungl. Maj:ts beslut den 14 februari 1919 och den 25 april 1924 erhållit tillstånd att på vissa villkor fritt disponera avkastningen under respektive tiden till den 1 januari 1924 samt åren 1924—1928.

En av styckebruket i slutet av februari innevarande år hos Kungl. Maj:t gjord ansökning om tillstånd att intill den nuvarande indelningsperiodens utgång, den 1 januari 1933, fortfarande få fritt disponera över virkesavkastningen, är för närvarande efter remiss föremål för utredning av domänstyrelsen och vederbörande bergmästare.

Såsom interpellanten erinrat, har Kungl. Maj:t genom beslut den 15 januari 1926 anbefallt kammarkollegium, bland annat, *dels* att verkställa utredning angående kronans rätt till i äldre tider av kronan till bergverk upplåtna skogar, vilka icke för närvarande förvaltas i enlighet med förordningen den 27 maj 1898 angående förvaltningen av statens till bergshanteringens understöd anslagna skogar, *dels ock* att till Kungl. Maj:t inkomma med utredning och förslag, huruvida och i så fall på vad sätt i avseende å särskilda statens till bergverk anslagna skogar den till visst bergverk upplåtna rätten må bringas att upphöra eller beläggas med särskild avgift utöver vad redan nu kan vara fallet eller ock nyttjanderättshavaren beredas tillfälle att förvärva sig äganderätt till hela eller viss del av den av honom nyttjade skogen.

I anledning av en vid 1926 års riksdag inom andra kammaren av interpellanten m. fl. väckt motion, nr 80, däri hemställdes, att riksdagen måtte hos Kungl. Maj:t anhålla om skyndsam utredning, huruvida och på vilka villkor den nyttjanderätt, Åkers styckebruk hittills ägt till begagnande av den mot rekognition anslagna allmänningsskogen, kunde upphöra samt att Kungl. Maj:t måtte för riksdagen framlägga det förslag, vartill utredningen kunde föranleda, anhöll vederbörande utskott hos kammarkollegium om upplysning,

huruvida och i vilken utsträckning den i motionen avsedda frågan komme att omfattas av den utredning rörande vissa kronan i äldre tider till bergsbrukets understöd anslagna områden m. m., vilken kollegium jämlikt nyssnämnda beslut av Kungl. Maj:t den 15 januari 1926 hade att verkställa.

Svar å interpellation. (Forts.)

I skrivelse till utskottet den 26 februari 1926 anförde kollegium att, med hänsyn till beskaffenheten av Åkers styckebruks rätt till ifrågavarande bruket anslagna skog, kollegium ansåge det vara med det erhållna utredningsuppdraget i dess senare del överensstämmande att i utredningen inbegripa jämväl denna skog, samt att utredningen sålunda komme att omfatta den i motionen avsedda frågan i hela dess vidd.

I anledning av förevarande interpellation har jag hos kammarkollegium anhållit om upplysning om det läge, vari det av Kungl. Maj:t den 15 januari 1926 givna utredningsuppdraget i dess senare del befinner sig.

Till svar härå har kollegium meddelat, att kollegium i anledning av ifrågavarande uppdrag överlämnat åt sitt vederbörande arkivkontor att verkställa utredning i de i uppdragets första del angivna hänseenden, vilken utredning dock ännu icke slutförts, under det att sådan utredning, som avses i uppdragets senare del, icke inom kollegium påbörjats.

Med hänsyn till vad kammarkollegium sålunda upplyst och då en utredning av den omfattning, som avses i senare delen av förevarande uppdrag, säkerligen tager en väsentlig tid i anspråk, får jag som svar å interpellantens första fråga anföra, att det lärer vara uteslutet, att förslag i något av de ämnen, som omfattas av utredningen i denna del, skall kunna framläggas för 1930 års riksdag. Vidkommande den andra frågan, huruvida jag vid sådant förhållande ämnar vidtaga några åtgärder för att påskynda utredningen, får jag meddela, att jag med hänsyn till omfattningen och den invecklade beskaffenheten av hithörande spörsmål icke för närvarande kan uttala något omdöme om lämpligaste sättet för bedrivande av den utredning, som åsyftas i interpellationen. Det torde emellertid komma att visa sig, att frågan om avveckling av den innehavaren av Åkers styckebruk tillkommande nyttjanderätten till ifrågavarande rekognitionsskog icke lämpligen bör upptagas till bedömande annat än i sammanhang med motsvarande spörsmål beträffande de övriga skogar, som förvaltas i enlighet med bestämmelserna i 1898 års förordning.

Vidare yttrade:

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Jag ber först att få tacka för det svar, som jag erhållit på min interpellation. Vad angår den första delen av detsamma, en redogörelse för Åkers styckebruk, skall jag inte alls ingå därpå, men beträffande den senare delen måste jag säga, att det finnes en sak, som jag icke kan finna vara fullt tillfredsställande. I svaret omförmäldes, att kammarkollegium beslutat uppdraga denna utredning, i vad den gäller punkt 1, åt sitt första arkivkontor. Härjämte föreskrevs, att nämnda utredning skulle av vederbörande förste arkivarie omedelbart igångsättas och fullföljas med undanskjutande tills vidare av övriga å kontorets handläggning ankommande ärenden ävensom att det skulle åligga arkivarien att hålla kungl. kollegium underrättat rörande utredningsarbetets gång och de därvid vunna resultaten. Detta beslut fattades av kollegium den 12 februari 1926 och var det första synliga resultatet av Kungl. Maj:ts hemställan, att kollegium skulle upptaga detta spörsmål till behandling. Under tiden den 2 mars 1926 till i december 1927 har arkivkontoret i enlighet med kungl. kollegii beslut sysslat uteslutande med den ifrågavarande utredningen och därvid även åtnjutit förstärkning av sina arbetskrafter. Men vad som icke framgår av svaret, det är, att i december 1927 synes den anbefallda utredningen hava avstannat, och kolle-

Svar å interpellation. (Forts.)

gium icke därefter åtgjort något för densammas fullföljande eller vidtagit någon åtgärd till hävdande av kronans rätt till sådana skogar, som enligt den redan verkställda utredningen tillhörde kronan och med orätt disponerades av enskilda.

Det har uppgivits, att denna, av kollegium i plenum föranstaltade utredning, i december 1927 avbrutits å arkivkontoret efter muntlig order av nuvarande generaldirektören Grefberg, utan att vare sig kollegium eller ens föredragande kammarrådet därom erhållit något besked, samt att handlingarna till ärendet sedan en längre tid tillbaka äro att söka i finansdepartementet. Nu frågar jag herr statsrådet: Är detta med verkligheten överensstämmande? Om så är förhållandet, synes det mig vara mycket egendomligt, att chefen för ett ämbetsverk lägger ned en av Kungl. Maj:t anbefalld utredning, om vilken Kungl. Maj:t ej förordnat, att den skall upphöra, och utan att ens beslut därom är fattat av kollegium i plenum. Det är klart, att här ha starka krafter från dem, som berörts av denna utredning, gjort sig gällande. Det är därför jag i interpellationen frågat herr statsrådet: vilka åtgärder ämnar herr statsrådet vidtaga för att påskynda eller rättare sagt återupptaga utredningen? Som jag nämnde, står skogen under domänstyrelsens vård och förvaltning, och kontrollen att hushållningsplanen följes åvilar i första hand revirförvaltaren i Gripsholms revir. Angående vården av skogen vågar jag säga, att den är sådan, att, om allmänna skogslagen vore tillämplig i detta fall, skogsvårdsstyrelsen icke kunnat undvika att ingripa. Man märker, att den värdefulla skogen årtionde efter årtionde plockats bort, under det att skräpskogen fått stå kvar. Ja, man kan säga, att kontrollen har varit så gott som ingen. Stämplingarna ha verkställts av i brukets tjänst anställda skogvaktare. Uppmätning och kontroll av de avverkade virkesmängderna ha likaledes verkställts av brukets skogsförvaltning, som sedan avlämnat rapport till jägmästaren, och jägmästaren har utan vidare godkänt rapporterna. Ansvaret vilar ju huvudsakligen på revirförvaltaren, jägmästaren Markman, men han är död nu. Han avled genom olyckshändelse år 1928. Därefter kom det en tillförordnad revirförvaltare dit, som icke var belåten med den gamla ordningen. Han har genomgått de rapporter, bruket lämnat till jägmästare Markman och som denne godkänt, och kommit till det resultatet, att enbart under tiden 1923—1928 skett en överavverkning av 121,675 kubikmeter timmer, och då man får antaga, att det gått till på samma sätt under övriga perioder, har man ju en förklaring till, vart den grova skogen tagit vägen. Med anledning av uttalanden, som rörande dessa förhållanden gjorts i ortstidningarna, har brukets disponent i en insändare anfört, att det är hårt, att bruket i tidningspressen blivit påbördat att ha bedrivit olaga skogsavverkning. Han har framhållit, att det icke är brukets fel, ty bruket har lämnat rapporter till jägmästaren, och dessa rapporter ha av jägmästaren lämnats utan anmärkning.

Jag nämnde, att man har nu börjat att en liten smula ägna denna fråga sin uppmärksamhet. Såväl revirförvaltaren som överjägmästaren ha undersökt saken. Skogsavkastningen har ju gått ned kolossalt, och den är för närvarande, som herr statsrådet nämnde, icke upptagen högre än till 19,014 kubikmeter. Men det är att märka, att av det, som kan avverkas av dessa 19,014 kubikmeter, utgöra 91.14 % kol- och vedskog, under det att timmerskogen uppgår till blott 8.6 %. Överjägmästaren yttrar i det ärende, som nu ligger hos kungl. domänstyrelsen rörande förnyad dispens för bolaget, att fritt förfoga över skogsavkastningen: Därest framställningen skall kunna tillstyrkas, är ett oeftergivligt villkor: att av bruket som åtgångna beräknade eller verkligen behövliga kvantitetsuppgifter underkastas ingående och noggrann kontroll av därtill skickade personer, ävensom att undersökning verkställes om värdet av det virke, som vid en normal eller tillfyllest bedriven bruksrörelse vid hyttan och

gjuteriet kan vara årligen erforderligt, samt att detta värde jämföres med värdet av avkastningen från rekognitionsskogarna. Dylik utredning bör ej ske genom skogsförvaltningen. Vid ett eventuellt bifall synes överjägmästare Tisell — på sätt som jägmästare Lamprecht föreslagit — verkställd överavverkning enligt planen böra gå i avräkning på avverkningen för tiden efter den 1 januari 1929. Han föreslår i första hand, att man skall gå tillbaka och beräkna överavverkningen under de senaste tio åren, men, om detta icke låter sig göra, åtminstone från år 1924. I sistnämnda fall skulle som överavverkning avräknas 5,377 kubikmeter.

De av jägmästare Lamprecht föreslagna villkoren för utsyningarnas ordnande — anställande av skogvaktare och statsverkets ersättande för förvaltningen av skogarna — anser överjägmästare Tisell nödiga, varför frågan härom bör upptagas till prövning. Vidare berör han i sitt yttrande den av bruket i den skrivelse, i vilken bruket begärt förnyat tillstånd att få fritt disponera skogen, lämnade uppgiften, att gruvdriften varit i gång under år 1928 med undantag av omkring två månader, då gruvkonflikt pågick. Detta är osanning. Bruket har sedermera nödgats erkänna, att hyttdriften i fjol endast varit i gång från den 19 november till årets slut eller sammanlagt 43 dagar. För denna hyttdrift har kronan fått släppa till omkring 22,000 kubikmeter virke. Vidare har bruket varit så säkert på att få dispens, att bruket icke ansett nödigt avvakta Kungl. Maj:ts beslut angående dispensens beviljande. Bruket har under detta år från den 1 januari till den 1 april utan tillstånd avverkat 11,384 kubikmeter. Alltså har från år 1924 genom avverkning utöver hushållsplanen uttagits 21,515 kubikmeter och utan tillstånd 11,384 kubikmeter, tillsammans 32,899 kubikmeter. Man kan ju fråga sig, om icke bruket redan genom detta borde ha förverkat sin nyttjanderätt. Kungl. domänstyrelsen brukar i fall av olovlig — jag vill inte säga olaglig — skogsavverkning icke lägga fingrarna emellan.

Ett exempel finnes ju från år 1928. En torpare å Tivedens revir i Uddenäs socken förlorade då sin nyttjanderätt till det av honom och hans förfäder innehavda torpet, därför att han huggit några träd, som ej voro stämplade. Han hade ej tillägnat sig virket utan upphuggit det och lagt det i kronans mått. Han vräktes med bohag, kreatur och allt i skogen, och han fick inte ens söka skydd hos grannar. De förbjödos härbärgera honom, och han vistades i skogen med sina kreatur under skydd av några granar ända till oktober månad och fick inte ens tillgodogöra sig grödan på torpstället. Nu finns det ju ingen anledning att tro, att Åkers styckebruk skulle råka lika illa ut. Visserligen har bruket dels överavverkat och dels avverkat utan tillstånd 32,899 kubikmeter, tillägnat sig, försågat och försålt virket. Det är ju alltid skillnad här i vårt samhälle, och det är ju ett gammalt ordspråk, som säger, att det är bara de små som skola hängas.

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wohlin:** Herr talman! Vad den ärade interpellanten huvudsakligen fäste sig vid tycktes vara den skogsavverkning, som skett på Åkers styckebruks rekognitionsskog och som enligt mångas mening är att betrakta såsom en överavverkning. Hela detta ärende ligger ju under domänstyrelsens behandling. Det hör alltså under annat departement och sammanhänger icke direkt med interpellantens fråga till mig angående den kameralhistoriska utredning, som pågår i kammarkollegium.

Med anledning av hans fråga, huruvida utredningen inom kammarkollegium avbrutits på anmodan av verkets chef, kan jag självfallet icke yttra mig i den saken på annat sätt än genom att referera kammarkollegiets svar på min förfrågan om hur långt denna utredning fortgått. Kammarkollegium skriver: »att kollegium i anledning av ifrågavarande uppdrag överlämnat åt sitt ve-

Svar å interpellation (Forts.)

derbörande arkivkontor att verkställa utredning i de i uppdragets första del angivna hänseenden, vilken utredning dock ännu icke slutförts, under det att sådan utredning, som avses i uppdragets senare del, icke inom kollegium påbörjats.»

Herr **Johansson** i Uppmälby: Herr talman! Jag har huvudsakligen uppehållit mig vid frågan om skogsavverkning. Jag ställde en direkt fråga till herr statsrådet och av hans anförande fick jag den uppfattningen, att han icke kunde lämna något svar. Frågan gällde: hur mycket har kammarkollegium sysslat med saken sedan december 1927? Vidare frågade jag, om det var sanning, vad jag nyss relaterat angående ärendets behandling i kammarkollegium. Det har icke kunnat bestridas, och därför ber jag nu, att statsrådet gör sig underkunnig om hur saken verkligen ligger till i kammarkollegium och ser till att den faktiskt avbrutna utredningen återupptages.

§ 3.

Vid härpå skedd föredragning av sammansatta stats- och bankoutskottets memorial, nr 3, angående ersättning åt utskottets sekreterare m. m. biföll kammaren utskottets däri gjorda hemställan.

§ 4.

Till avgörande företogs bevillningsutskottets betänkande, nr 32, angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1929/1930, m. m.

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten.

Punkten 1, angående inkomst- och förmögenhetsskatten. Uti innevarande års statsverksproposition hade Kungl. Maj:t dels föreslagit riksdagen att besluta, att inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1929 skulle utgå med 140 procent av de i 18 § i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade grundbelopp, dels ock upptagit ifrågavarande inkomsttitel till 136,000,000 kronor i det i statsverkspropositionen intagna förslaget till riksstat.

I samband härmed hade utskottet till behandling förehaft de likalydande motionerna nr 90 i första kammaren av herr *Möller* och nr 151 i andra kammaren av herr *Hansson* i Stockholm, vari, såvitt nu vore i fråga, föreslagits, att riksdagen måtte besluta att avslå Kungl. Maj:ts förslag om sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten.

Utskottet hemställde,

A) att riksdagen måtte,

i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående skatteprocenten samt med avslag å de likalydande motionerna I: 90 och II: 151, i vad desamma avsåge inkomst- och förmögenhetsskatten,

besluta, att inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1929 skulle utgå med 145 procent av de i 18 § i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade grundbelopp; samt

B) att inkomst- och förmögenhetsskatten måtte för budgetåret 1929/1930 beräknas till ..... kronor 149,000,000.

Vid *punkten 1 A* hade reservationer avgivits:

av herrar *Johan Nilsson* i Kristianstad, *Boman*, *Bengtsson* i Kullen, *Nylander*, *Jönsson* i Slåtåker och *Anderson* i Linköping, vilka yrkat att utskottet måtte hemställa, att riksdagen måtte

med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag an-

gående skatteprocenten samt med avslag å de likalydande motionerna I: 90 och II: 151, i vad desamma avsåge inkomst- och förmögenhetsskatten,

Ang. inkomst och förmögenhetsskatten. (Forts.)

besluta, att inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1929 skall utgå med 140 procent av de i 18 § i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade grundbelopp; samt

av herrar *K. Oscar Ericson*, *Olsson* i Golvvasta och *Nilsson* i Hörby, som med annan motivering än nyssnämnda reservanter likaledes hemställt, att riksdagen måtte

med bifall till Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen framlagda förslag angående skatteprocenten samt med avslag å de likalydande motionerna I: 90 och II: 151, i vad desamma avsåge inkomst- och förmögenhetsskatten,

besluta, att inkomst- och förmögenhetsskatt för år 1929 skall utgå med 140 procent av de i 18 § i förordningen om statlig inkomst- och förmögenhetsskatt stadgade grundbelopp.

Sedan punkten 1 föredragits, anförde:

Chefen för finansdepartementet herr statsrådet **Wohlin:** Herr talman, mina herrar! Jag tillåter mig nu, när detta bevillningsutskottets betänkande angående beräkning av bevillningarna för budgetåret 1929—1930 föredrages, med några ord kommentera detta betänkande och i allmänhet de skattesänkningsfrågor, som nu varit föremål för bevillningsutskottets behandling, såväl i några betänkanden tidigare — i förra veckan — som i detta föreliggande utlåtande.

Som kammarens ledamöter torde erinra sig, beräknades vid utarbetandet av årets statsverksproposition ett osedvanligt stort inkomstöverskott beroende förnämligast på en väsentlig stegring i åtskilliga av statsinkomsterna, som där beräknats för nästkommande budgetår. Med avseende å dessa beräkningars tillförlitlighet var det ju självfallet i någon mån olika meningar vid tidpunkten för statsverkspropositionens remitterande, och man kunde naturligtvis på skilda punkter ha olika uppfattning om med vilken säkerhet dessa beräkningar skulle anses utförda. Om den saken kan man i dag icke säga annat än att ämbetsverkens i april och maj inkomna nya översiktsberäkningar över inkomsterna för nästkommande budgetår i stort sett utvisa snarare en icke oväsentlig ökning av inkomsttitlarna, jämfört med de i statsverkspropositionen beräknade siffrorna, än motsatsen. Bevillningsutskottet har sålunda nu haft att röra sig med sammanlagt ännu större inkomstöverskott än det, som beräknades stå till förfogande vid tidpunkten för statsverkspropositionens utarbetande. Speciellt har det måst väcka en viss uppmärksamhet, att inkomst- och förmögenhetsskatten, som i statsverkspropositionen beräknades — som man torde erinra sig — med utgångspunkt från ett grundtal av 140, till 136,000,000 kronor, enligt numera verkställda beräkningar, grundade på preliminära undersökningar över utfallet av årets taxeringar, kommer att, såvitt man nu kan se, ge ett belopp, som med icke mindre än 8,000,000 kronor överstiger det i statsverkspropositionen beräknade beloppet.

Anledningen till denna säregna omständighet är till en del att söka däri, att de taxerade beloppen väsentligt ha ökats eller åtminstone i viss mån ökats, såväl för bolag som för enskilda. För bolag likväl icke överallt, i det att vissa bolag, särskilt bolag på landsbygden, tvärtom förete någon minskning. Denna minskning är självfallet en följd av sågverksindustriens betryckta läge under fjolåret, samt konflikterna inom pappersmasseindustrien och vid malmgruvorna. Däremot har taxeringsunderlaget i allmänhet i övrigt stigit.

Men vad som är mest frapperande vid dessa kalkyler, det är att det beskattningsbara underlaget har så väsentligt ökats, och detta är naturligtvis att

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

hänföra till den verkan, som de nya bestämmelserna om skattefria avdrag kommit att få, en verkan, som icke kunde vid riksräkenskapsverkets beräkningar i december månad med någon högre grad av tillförlitlighet bedömas. Det är tydligen så, att de nya bestämmelserna för skattefria avdrag, som alla känna till, verkat på så sätt, att det beskattningsbara underlaget kommit att väsentligt stiga. Och det är huvudanledningen, förmodar jag, till den ökning av inkomst- och förmögenhetsskattens avkastning, med vilken bevillningsutskottet nu kunnat räkna.

I statsverkspropositionen beräknades, sedan man tagit hänsyn till utgiftsökningar av skilda slag och nya utgifter, omkring 25,000,000 kronor stå disponibla för skatte- och taxesänkningar av skilda slag. Den första frågan, som då berördes i det sammanhanget, var självfallet frågan om den länge eftertraktade taxenedsättningen vid statens järnvägar, och i statsverkspropositionen utgick man från den förutsättningen, att sagda nedsättning i taxan skulle genomföras den 1 januari 1930, i enlighet varmed man beräknade en minskning i inkomsterna från statens järnvägar med 3 $^1/_2$ miljoner kronor.

Med avseende å denna sak och icke minst med anledning därav, att en ärad ledamot av denna kammare i ett tidigare sammanhang, då en annan skattesänkningsfråga var på tal, livligt beklagade, att denna taxesänkning skulle komma — såsom man nu anser — att fördröjas, får jag i samråd med chefen för kommunikationsdepartementet förklara, att så med sannolikhet tyvärr kommer att bliva fallet, ehuru man enligt vår mening icke på stående fot just nu kan säga, huru långt in på 1930 denna taxereform kommer att uppskjutas.

En anledning till detta dröjsmål har emellertid varit följande — och jag vill tillåta mig att understryka denna omständighet icke minst för de ledamöter av kammaren, som särskilt ha intresse för det svenska lantbruket. Järnvägsstyrelsen anmodades den 29 december 1925 att avgiva yttrande över järnvägstaxekommitténs betänkande, och på järnvägsstyrelsens hemställan hördes sedermera bland andra Svenska järnvägsföreningen, riksgäldsfullmäktige, kommerskollegium och järnvägsrådet, medan däremot någon remiss till lantbruksstyrelsen vid den tiden icke ägde rum. Och detta förefaller mig egendomligt, eftersom denna taxa icke bara berörde industrien utan jämväl lantbruket. Det ämbetsverk, som har att företräda lantbrukets intressen, blev således aldrig hört vid remissen av detta ärende. Sveriges allmänna lantbrukssällskap yttrade sig visserligen frivilligt i en inlaga till järnvägsrådet om sin syn på dessa taxespörsmål. Men det är icke detsamma, som att ett ansvarigt ämbetsverk, vilket har att företräda lantbrukets intressen, blir hört av Kungl. Maj:t eller järnvägsstyrelsen i sammanhang med en sådan frågas utredande. Och nu har den nuvarande regeringen på vårsidan, med anledning av denna lucka i utredningen, måst göra en extra skyndsam remiss till lantbruksstyrelsen för att komplettera den utredning, om vilken det här är tal. Detta är en omständighet, som icke bör undanhållas kammarens ledamöter. Men därtill kommer naturligtvis såsom främsta orsak till att taxereformen icke kommer att kunna genomföras den 1 januari vidlyftigheten av de tekniska utredningar, som måste göras, särskilt med hänsyn till de enskilda järnvägarna, vilka ju ha vissa tvivel och vissa svårigheter att kunna gå med på en taxenedsättning i den omfattning, som nu är tänkt.

Taxenedsättningen kommer självfallet till stånd under loppet av 1930, det är givet, men att den blir fördröjd är jag den förste att beklaga. Uppskovet är beroende på omständigheter, vilka som sagt Kungl. Maj:t i den nuvarande regeringen icke har kunnat förfoga över.

Nu har bevillningsutskottet — som bland annat av detta skäl kunnat räkna med ett något större överskott än det, som stod till buds vid utarbetandet av statsverkspropositionen — föreslagit vissa jämkningar i Kungl. Maj:ts för-

slag om överskottets disponerande för skattelättnader. Ser jag på det sätt, på vilket bevillningsutskottet behandlat dessa skattesänkningsfrågor, får jag först på tal om frukttullarna endast hänvisa till vad jag vid ett föregående tillfälle yttrade, nämligen att en nedsättning eller ett borttagande av tullen på vissa slag av frukter enligt min mening är ett önskemål för folknäringen, att detta Kungl. Maj:ts förslag blivit förskjutet och förändrat i bevillningsutskottet på många sätt, men att jag icke haft synnerligen mycket att invända mot de beslut, som fattats, med undantag för den punkt, som rörde artikeln apelsiner, där jag av handelspolitiska skäl ansåg, att större försiktighet hade bort iakttagas. Den frågan är emellertid slutbehandlad av riksdagen och behöver sålunda icke föranleda någon ytterligare kommentar från min sida.

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

Sedan kom härom dagen frågan om sänkning av stämpelavgiften vid köp och byte av aktier, och där gick bevillningsutskottet in för Kungl. Maj:ts förslag med avseende på stämpelns nedsättning till hälften, vilket naturligtvis måste väcka tillfredsställelse hos förslagsställaren. Därjämte gick utskottet in för borttagande av stämpelavgiften på växlar och räntebesked, vilken sistnämnda fråga icke berördes i statsverkspropositionen, eftersom inkomstöverskottet där föreslogs disponerat på annat sätt. Jag får emellertid på tal om detta i korthet nämna, att vad gäller stämplar på räntebesked en allmän mening tycks råda därom, att denna stämpelavgift varit olämplig och att utskottets beslut sålunda är att hälsa med tillfredsställelse. Detta torde man medge även från håll, varifrån initiativet till denna avgift utgått. Jag vill ytterligare tillfoga med avseende å stämpelavgiften på växlar, att ett borttagande av denna stämpelavgift självfallet kan vara till nytta för en stor del av befolkningen, för vilken dessa växlar spela en roll, och att även den avgiftens borttagande kan anses vara ett led i de för näringslivet förmånliga skattesänkningar, som vid denna riksdag hava beslutats.

Detta sagt om stämpelavgifterna. Bevillningsutskottet har vidare föreslagit — i enlighet med Kungl. Maj:ts förslag — att återstående delen av sockerskatten skulle borttagas. Och mot det har jag givetvis icke något att invända. Emellertid kan jag icke uttala samma tillfredsställelse, när jag kommer till de återstående punkterna, på vilka mina reflexioner huvudsakligen måste inrikta sig, och framför allt på den omständigheten, att utskottet — i stället för de 10 enheter sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten, som Kungl. Maj:t föreslagit, och som av ett antal reservanter i utskottet likaledes ansetts vara önskvärd med hänsyn till det svenska näringslivet — allenast föreslagit en nedsättning i samma inkomst- och förmögenhetsskatt med hälften av sagda enheter, och i stället — om man så får uttrycka saken — föreslagit och fått riksdagens beslut — härom dagen — på en nedsättning av kaffetullen.

Jag kan, mina herrar, icke anse annat, än att jag och mina kolleger inom regeringen förforo synnerligen lojalt gentemot riksdagen, då jag vid statsverkspropositionens utarbetande erinrade, hurusom man under en följd av år här i landet, då en skattesänkning varit möjlig, uppdelat densamma på konsumtionsskatter och direkta skatter, ungefärligen i sådan proportion, att lika mycket kom att tagas bort på ena hållet som på det andra. Såväl en tidigare regering av socialdemokratisk färg som den föregående frisinnade regeringen ha tillämpat denna princip och låtit 4 öre av sockerskatten motsvara 10 enheter av inkomst- och förmögenhetsskatten, därvid markerande, att en skattesänkning rimligtvis bör komma olika grupper av samhället till godo, såväl de personer, som icke ha någon nämnvärd känning av inkomst- och förmögenhetsskatten, som även det näringsliv, som i vårt land arbetar under hård konkurrens med utlandet, och att man sålunda borde fördela dessa skattesänkningar på rationellt och rimligt sätt på båda hållen. Denna grundsats följdes nu i föreliggande statsverksproposition med största lojalitet gentemot de före-

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

gående regeringarna. Men icke endast detta, utan den nuvarande regeringen gick ännu längre och föreslog i statsverkspropositionen en förskjutning av denna fördelning i riktning mot konsumtionsskatterna, i det regeringen föreslog icke endast sockerskattens fullständiga borttagande, som enligt gamla regler ungefärligen motsvarat de 10 enheterna av inkomst- och förmögenhetsskatten, utan därjämte en ganska väsentlig nedsättning eller borttagande av tullen på vissa slag av frukt, så att sålunda, enligt de i statsverkspropositionen upptagna skattesänkningsprinciperna, en förskjutning av skattesänkningarna till förmån för de breda folklager, som icke ha någon nämnvärd känning av inkomst- och förmögenhetsskatten, ägt rum, i jämförelse med vad tidigare regeringar på denna punkt ha föreslagit och riksdagen beslutat. Icke desto mindre finner man, att den nuvarande riksdagen har — utan avseende å det förslag, som man utarbetat i den bästa avsikt att ställa sig riksdagens intentioner till efterrättelse och utan avseende å att man t. o. m. gått längre i riktning mot konsumtionsskatternas nedsättande än vad vid tidigare riksdagar gjorts — ställt sig på den ståndpunkten, att man likväl borde motsätta sig den rimliga och befogade nedsättning i inkomst- och förmögenhetsskatten med 10 enheter, som i statsverkspropositionen föreslagits, och i stället taga ytterligare mycket mera på konsumtionsskatterna, nämligen genom att härom dagen besluta nedsättning av tullsatsen på kaffe. Jag tillåter mig verkligen till protokollet anföra — saken är ju självfallet, såsom alla veta, avgjord, och en överenskommelse är träffad i bevillningsutskottet rörande alla förevarande spörsmål, varför frågans diskuterande icke nu har någon betydelse för utgången utan bara utgör en efterdiskussion, sedan egentligen hela saken är avgjord — att jag tycker, att detta utskottets förfarande med avseende på reduceringen av den direkta skattens sänkning med hälften av den föreslagna och och detta ytterligare steg på vägen mot konsumtionsskatternas sänkning icke står i full och riktig överensstämmelse med vad riksdagen vid tidigare statsregleringar funnit rimligt och riktigt att besluta.

Nu vet jag mycket väl, att det ligger så till, att stora delar av den svenska nationen och icke minst stora delar av den svenska lantbrukarbefolkningen anse sig ha ringa känning av kronoskatten, eftersom lantbrukets läge är mycket tryckt och man där har andra onera och besvär, som trycka vida mera, och jag har trott mig förstå, att bakom det motstånd mot en nedsättning av inkomst- och förmögenhetsskatten med ytterligare 10 enheter, som uppstått inom vissa grupper av riksdagen, icke minst ligger denna de svenska lantbrukarnas känsla för att inkomst- och förmögenhetsskatten under nuvarande förhållanden icke för dem har så stor betydelse. Härtill vill jag likväl anmärka, att nog har väl ändå kronoskatten större betydelse i stort sett för de svenska lantbrukarna — och i varje fall för stora grupper av dem — än vad en sänkning av kaffetullen kan sägas ha. Sedan nu de svenska lantbrukarna fått den stora present, som ligger i det totala borttagandet av stämpelskatten å växlar, kunde man möjligen ha väntat, att de skulle vara villiga giva näringslivet i allmänhet, till vilket även stora grenar av jordbruket hör, en motsvarande skattelättnad av 10 enheter. Att även en stor grupp av jordbrukets företrädare inom riksdagen icke var ovillig att gå den vägen, framgår därav, att utöver den högerreservation, som ju icke här på något sätt kommer att drivas — det kommer endast att ske så att säga en anteckning till protokollet i anledning därav — föreligger jämväl en reservation av bondeförbundets ledamöter i utskottet, vari dessa uttala sig till förmån för en dylik skattesänkning. Det har ju en viss betydelse, att lantbrukarnas speciella representanter ansett en sådan skattesänkning rimlig och riktig i det läge, vari man befinner sig. Huru man sedermera inom utskottet förhandlat på det ena eller andra sättet och jämfört de olika skatterna med varandra, undandrager sig fullkomligt min kännedom. Jag är alldeles

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

övertygad om, att man på det håll inom utskottet, där man velat gagna näringslivet, gjort sitt allra bästa under den nuvarande svåra situationen för att nå bästa möjliga resultat — därom råder icke den minsta tvekan — men läget har tydligen varit sådant, att man icke kunnat komma längre i denna fråga än vad jag nu angivit, en sak, som jag måste anse innebära en icke alltför tillfredsställande utgång av skattesänkningsfrågan på den punkt, om vilken jag nu talar. Icke minst för de svenska exportnäringarna, som ha att kämpa med stark konkurrens från utlandet, är ett ganska stort intresse knutet vid den direkta beskattningens höjd. Det är känt, att de svenska exportnäringarnas arbetslöner i regel äro lägre än lönerna inom andra industrier. Utan att ingå på det synnerligen komplicerade skatteövervältringsproblemet, som är ett teoretiskt problem alltför svårt för att jag skulle kunna knäcka det, vill jag säga, att det kanske ändå finns någon sanning i tankegången, att en högre beskattning av exportindustrien skulle omöjliggöra en förbättring av arbetslönerna inom samma industri. Detta sagt utan att jag dock vågar i en så komplicerad fråga uttala något bestämt omdöme. Även den föregående regeringens statsminister har vid behandlingen av den statsreglering han hade om hand starkt understrukit betydelsen för icke minst exportnäringarna av en lindring i den direkta beskattningen.

Jag får säga på denna punkt till sist, att jag tycker, att mot det socialdemokratiska partiet kan jag i detta fall med mindre skäl rikta några invändningar, eftersom det ju dock härvidlag följt sina principer, men jag har litet svårare att förstå det folkfrisinnade partiets ståndpunkt i denna sak. Jag anser, att dess ståndpunkt icke står i god överensstämmelse med dess tidigare hävdade principer. Det socialdemokratiska partiet har ju faktiskt sedan länge betraktat kaffetullen såsom ovanligt hög, och samma parti har också i två stora partimotioner, framburna av dess ledare i båda kamrarna vid årets början, yrkat kaffetullens nedsättande med 20 öre ävensom, så vitt jag kan erinra mig, avslag på förslaget om inkomst- och förmögenhetsskattens sänkning. Jag kan förstå och respektera en uppfattning av en sådan natur, även om den går stick i stäv mot min egen — den är konsekvent och begriplig — men jag har däremot mycket svårt att förstå, att man inom det folkfrisinnade partiet, där man tidigare positivt medverkat — och detta ganska energiskt — till en sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten i ungefärligen den proportion, som jag nyss angivit, nu varit med om att vrida om hela denna proportion så betydligt. Härtill kommer sannolikt från det hållet att svaras, att samma läge icke nu råder, då man har ett grundtal av 150, som vid den tidpunkt, då grundtalet var 160, och det kommer troligen att anföras även åtskilligt annat till försvar för den intagna ståndpunkten. Det må vara huru som helst med argumenten i det fallet — det står icke i god överensstämmelse med tidigare tillvägagångssätt från det frisinnade partiets sida, att man nu går in på den linje man gjort.

Jag vill sluta med att säga, att det ju alltid varit på det sättet, att man alltsedan inkomst- och förmögenhetsskattens utformning betraktat den såsom ett slags utdebitering, som skall höjas eller sänkas efter omständigheterna och efter det statsfinansiella läget. När man nu hade tillfälle att minska utdebiteringen ytterligare, borde detta tillfälle, med det stora inkomstöverskott, som föreligger, rimligen ha begagnats i större utsträckning än som här blivit fallet.

Sammanfattar jag det hela, har jag alltså velat dels angiva förklaringen till den beklagliga omständigheten, att taxereformens genomförande kommer att något förskjutas in i framtiden, vilket ju dock icke innebär annat än att den sedermera kommer att genomföras och med sina verkningar gagna det svenska näringslivet, dels framhålla, att jag självfallet icke har något synnerligt att invända mot frukttullens behandling — frånsett den särskilda artikel jag nämnt — att jag är tillfredsställd över, att sockerskatten på sätt jag föreslagit

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

blivit borttagen, att jag med avseende på stämpelfrågans behandling icke har någon anledning att känna mig annat än tillfredsställd, men att jag beträffande kaffetullen och den direkta inkomstskatten givetvis måste betrakta den utgång frågan detta år får mindre tillfredsställande.

Herr **Nylander:** Herr talman! Sistlidna onsdag beslöto riksdagens kamrar avlåta en skrivelse till Kungl. Maj:t, vari hemställdes om åtgärder för en vidgad upplysnings- och undervisningsverksamhet angående de skadliga verkningarna av bl. a. kaffe. Sistlidna lördag åter beslöto riksdagens kamrar en sänkning av tullen på kaffe, den vara alltså, mot vilken i onsdagens skrivelse vissa åtgärder begärdes. Jag kan icke finna annat än att detta handlingssätt visar en viss brist på logik och konsekvens, en brist som blir desto beklagligare, som lördagens beslut går ut över den sänkning av den direkta inkomst- och förmögenhetsskatten, med 10 enheter, som Kungl. Maj:t i proposition har föreslagit. Vi ha inom utskottet från vårt håll å ena sidan med all energi sökt sätta oss emot en sänkning av tullen på kaffe, å andra sidan arbetat för ett bibehållande av Kungl. Maj:ts förslag angående sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten med 10 enheter ned till 140 procent — men tyvärr allt förgäves. Vi ansågo oss ha desto större skäl att hålla på Kungl. Maj:ts förslag angående inkomst- och förmögenhetsskatten, då ju redan genom riksdagens beslut konsumtionsskatterna sänkts till 14 miljoner kronor — oavsett sänkningen av kaffetullen. Jag behöver icke här påpeka, vilken impuls varje skattesänkning innebär för näringslivet, ett faktum, som förut alltid erkänts även från våra nuvarande motståndares håll. Betydelsen härav har också, såsom av herr statsrådet nyss påpekades, bekräftats av exempelvis 1928 års riksdag och den då sittande regeringen. Man har mot vårt resonemang invänt, att sänkningen av den direkta skatten betyder så litet för näringslivet, och man har visat med siffror, att i de individuella fallen spelar den icke någon roll. Men man glömmer då helt och hållet som sagt den impuls, som dock ligger i en skattesänkning, och man glömmer vad dock dessa 4½ miljoner kronor betyda för landet. Om vi hade stannat kvar vid de 175 %, som en gång voro fastställda, skulle det innebära — att Sveriges näringsliv gått miste om en årlig skattesänkning av mellan 30 och 35 miljoner kronor, om man nu gått ned till en siffra av 140. Ser man alltså denna fråga på längre sikt, är det självklart, att det för näringslivet är av den största betydelse, att man kan fortsätta den väg nedåt på skatteskalan, som man till lycka och fromma för näringslivet och därmed för vårt land sedan några år tillbaka beträtt. Jag kan icke annat än beklaga, att man nu frångått den förut intagna ståndpunkten angående en viss avvägning mellan sänkningen av konsumtionsskatterna och den direkta skatten. Man måste dock erkänna — ehuru det såsom herr statsrådet påpekade är svårt att med siffror visa det — att både produktionen och distributionen självfallet måste övervältra även skatterna på konsumenterna. Det har här i kammaren ofta påpekats, hurusom våra affärsmän och våra industrier och även kommunikationsföretagen flytta över de allmänna avgifterna på konsumenterna. Man bör då också inse, att så även sker i det fall det nu gäller. Inser man detta — och det tror jag att man innerst gör — förstår man också, att en skattesänkning blir till verklig lycka icke endast för näringslivet utan även för konsumenterna, för alla samhällsklasser och därmed för hela Sveriges folk. Jag anser därför, att vi stått på en mycket stark ståndpunkt i alla hänseenden, när vi inom utskottet kämpat emot sänkningen av kaffetullen och för ett bifall till Kungl. Maj:ts förslag om sänkning av den direkta skatten till 140 enheter. Det är emellertid för kammaren känt, att och varför vi icke lyckats. I den ställning, som frågan nu kommit till,

skall jag icke göra något yrkande. Jag får därför, herr talman, nöja mig med vad jag här till protokollet anfört.

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

I detta yttrande instämde herrar *Leffler*, *Bengtsson* i Kullen, *Olson* i Göteborg, *Lundquist* i Rotebro, *Holmdahl*, *Järte*, *Sandström*, *Lundström*, *Nordkvist*, *Johansson* i Fårekulla, *Petersson* i Lerbäcksbyn, *Johansson* i Krogstorp, *Laurén*, *Eurén*, *Björkman* och *Christenson*, fröken *Wellin* samt herrar *Månsson* i Erlandsro, *Ljung* och *Henrikson*.

Herr **Hamrin:** Herr talman! Med anledning av det anförande, som nyss hållits av herr statsrådet och chefen för finansdepartementet kan jag icke underlåta att ge uttryck åt en allmän reflexion — den enda jag skall uttala med anledning av hans yttrande — nämligen att så snart herr finansministern lidit ett nederlag eller fått ett förslag i väsentlig grad förändrat och han accepterat nederlaget och förändringarna, är herr finansministern nog lycklig att betrakta detta såsom en seger.

Jag skall alldeles oavsett vad som här framhållits söka att något belysa frågan från de utgångspunkter, som jag och mina meningsfränder haft, och jag vågar göra gällande, att jag i stort sett i detta avseende har bakom mig de övriga ledamöterna av bevillningsutskottet, som tillhöra majoriteten.

Den fråga, som man här gör det största numret av, är den förändring i Kungl. Maj:ts förslag, som bevillningsutskottets majoritet föreslår med avseende på skatteprocenten för den direkta skatten. Det är ju så, att sedan de nuvarande skatteskalorna antogos av riksdagen, vi icke ha tidigare varit nere vid en så låg siffra, som den för nu löpande budgetår gällande. År 1919 stadfäste riksdagen en procentsiffra av 155. Sedan fingo vi ett slag år 1920 gå upp till 175 %, vilken siffra var gällande t. o. m. budgetåret 1924/1925. För budgetåret 1925/1926 fastställdes siffran 170, budgetåret 1926/1927 siffran 160, som också sedan bestämdes för budgetåret 1927/1928. På förslag av den förra regeringen stadfäste riksdagen för innevarande budgetår den nu gällande procentsatsen eller 150 %. Det är alltså från denna utgångspunkt man bör betrakta frågan om en ytterligare sänkning av skatteprocenten, och det är ju alldeles klart, att den motivering, som kan anföras för en sänkning från t. ex. 175 % till 170 %, från 170 % till 160 % o. s. v. ett stycke nedåt, icke med samma styrka kan hävdas när det gäller att gå så långt ned som helst. Det förefaller mig emellertid, som om man ville använda precis samma argument, huru långt man än kommer ned på skalan.

När man å andra sidan vill göra gällande, att sänkningen av den direkta skatten är det mest verksamma medlet för att främja näringslivet och den mest betydelsefulla faktor man har att räkna med, när det gäller statsregleringen, synes det mig nödvändigt, att man verkligen något belyser denna synpunkt. Det har ju framgått och det har framhållits i bevillningsutskottet, när vi diskuterat frågan, att för ett företag — antingen det nu är ett mindre eller större sådant — 5 enheter mer eller mindre i själva verket betyda bra litet, så snart man kommer till en nivå, som i och för sig kan anses skälig. — Jag skall återkomma till vissa jämförelser i ett annat sammanhang. — Ser jag först på den enskilde skattedragaren, gör en sänkning från 150 % till 145 % för en familj bestående av man hustru och ett barn ett belopp av omkring 15 öre. För en enskild person med 4,000 kronors inkomst och samma familjeförhållanden gör sänkningen 1 krona 95 öre. Och för en person med 50,000 kronors inkomst gör en differens på 5 enheter en summa av 115 kronor. För att slutligen taga en synnerligen hög inkomstsiffra — en av de högsta, som någon i vårt land taxerats till eller 1 miljon kronor, gör skillnaden på 5 en-

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

heter ett visserligen avsevärt belopp, men ett belopp som dock med avseende på inkomsten icke kan anses så betungande, nämligen 5,660 kronor.

Ser jag sedan på näringslivet, i den mån detta bedrives i aktiebolagsform, och tager t. ex. ett litet bolag, som har 50,000 kronors kapital och en beskattningsbar vinst å 10 procent av kapitalet eller 5,000 kronor, så betecknar 11 kronor skillnaden mellan ett beskattningstal av 145 och 150. Tager jag ett annat bolag med 100,000 kronors aktiekapital, som går mycket dåligt och icke kan redovisa större vinst än 4,000 kronor, innebär en ytterligare sänkning med 5 enheter en skattelindring av 4 kronor. Tager jag slutligen ett stort bolag med 12 miljoner kronors aktiekapital, som redovisar en vinst av en miljon, blir skillnaden i beskattningen 1,900 kronor. Jag menar, att man efter att ha undersökt dessa förhållanden knappast kan göra gällande i så allmänna ordalag, att det skulle utgöra en verkligt storartad vinst för näringslivet, därest man gått ned fem enheter ytterligare, såsom av Kungl. Maj:t föreslagits.

Men det finnes också en annan omständighet, som i detta avseende bör omnämnas. Vi hade de sista dagarna i bevillningsutskottet tillfälle att granska de approximativa beräkningar, som blivit uppgjorda i finansdepartementet och riksräkenskapsverket i första hand rörande *årets* taxering, och dessa siffror ge verkligen anledning till åtskilliga reflexioner. De visa först och främst, såsom förut här framhållits, en betydande stegring av inkomsterna. Men när man ser, hur dessa fördela sig, finner man, att en tendens till förskjutning av inkomsterna inom vissa grupper i vårt land är tydlig och klar. Under det här i Stockholm inkomsterna för enskilda stigit till ungefär 12 procent, visar landsbygden en inkomststegring av omkring 1.6 procent, och tager man därutinnan med i beräkningen de ändrade bestämmelserna beträffande avdragen, är det alldeles uppenbart, att under det inkomsterna stegrats icke bara i Stockholm utan i städerna i allmänhet, har det på landsbygden i det hänseendet snarare gått tillbaka än framåt. Jag menar därför, att när man med utgångspunkt från dessa siffror undersöker, hur det utvecklat sig på den kommunala beskattningens område, som ju visar starkt stegrade skattesiffror och stegrad taxering, så pekar detta på en helt annan del av skatteproblemet än den som vi här i dag behandla. När vi nu gå in för att fastslå en statsreglering, som upptager en siffra av 145 miljoner kronor i direkt statsskatt, uttaxerades det enligt de sista tillgängliga siffrorna i kommunalskatter omkring 300 miljoner kronor, i landstingsskatter omkring 50 miljoner kronor och i vägskatter — ehuru jag icke har någon säker siffra därpå — åtminstone 30 miljoner kronor. Gentemot statsskattens 145 miljoner kronor utdebiteras alltså i andra direkta skatter av landets medborgare omkring 380 miljoner kronor. Där ligger givetvis det verkliga skatteproblemet icke blott för den enskilde utan också för näringslivet, för industrien och för jordbruket.

Gentemot herr Nylander vill jag påpeka, att om man söker göra gällande, att det är den direkta skattebördan, som i någon mån verkar hämmande på näringslivets utveckling i vårt land, så finns det siffror, som alldeles tydligt vederlägga ett sådant påstående. Det har under den sista tiden publicerats en del siffror från år 1928, jämförda med siffror för fem à sex år tillbaka, som ange värdet av det investerade kapitalet i en stor del av våra bolag, i den mån detta värde kan konstateras genom kurserna på aktiemarknaden. Om jag tager en grupp av dessa industrier, betecknades börsvärdet för densamma år 1923 med 217 miljoner kronor, och motsvarande siffra 1928 var 654 miljoner. Tager jag sedan en annan grupp, visar det sig att en ökning föreligger på omkring 100 miljoner, under det aktiekapitalet endast ökats med en femtedel eller 20 miljoner kronor. Tager jag slutligen en tredje grupp, framgår det att ökningen uppgår till över 80 miljoner kronor, under det aktiekapitalsökningen stannar vid 2.5 miljoner kronor.

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

Nu har jag, herr talman, med detta icke alls velat göra gällande, att ej en sänkning av den direkta skatten i och för sig är önskvärd och att den ej är eftertraktad även ur näringslivets synpunkt och har sin betydelse. Men jag betonar ytterligare, vad jag förut anförde, att när man kommit ned till den nivå, där vi för närvarande befinna oss, så kan man icke längre hävda — i varje fall icke med samma styrka — de ståndpunkter och de skäl, som man förut hävdat. Jag skulle för övrigt här vilja skjuta in, att det för näringslivet, såsom också för all del vitsordats från regeringsbänken, varit nödvändigare och viktigare, om man satt in större kraft på att genomdriva vad som för övrigt gavs uttryck åt redan i trontalet i år, nämligen att en nedsättning av godstaxorna under det nu kommande året må träda i tillämpning. Jag vill också göra gällande, att när det gäller det betryckta näringslivet, innebär borttagandet av växelstämpeln en betydligt större lättnad än den, som sänkningen med de fem enheterna i och för sig medför.

Jag lämnar emellertid dessa frågor och ber att få yttra några ord angående jämförelsen mellan den direkta och indirekta beskattningen.

Vi beräkna ju, sådant budgetläget nu är och med ledning av de föreslagna beräkningarna rörande bevillningarna för budgetåret 1929 till 1930, att inkomsterna av tullar bli något högre än den direkta skatten. När man vill analysera inkomsternas sammansättning, kommer man in på det stora belopp, som inflyter i form av tull å artikeln kaffe. Den största tullinkomsten inflyter nämligen just på den varan. Generaltullstyrelsens beräkningar upptaga icke mindre än 19 miljoner kronor i tull på kaffe. Till år 1921 hade vi en tullsats av 12 öre per kilogram, vilken i ett slag höjdes till 50 öre. Utskottet uttalade vid detta tillfälle, att man hoppades och förväntade, att andra inkomstkällor skulle kunna tagas i anspråk för att fylla en eventuell brist i statskassan, så att man kunde gå ned till en sänkning av vad man då betraktade som ett kristidstillägg. Det dröjde dock länge, innan man på enskild motionärs framställning gick med på en sänkning av 10 öre per kilogram, och nu föreslås en ytterligare sänkning av 10 öre.

Jag gör även en annan jämförelse härutinnan, nämligen att om jag tager hela inkomsten i form av tullmedel å kaffe och jämför denna inkomst med den direkta skattesumman, finner jag att tullmedlen på kaffe utgöra icke mindre än omkring 12 procent av hela inkomstskatten. Jag förmenar alltså, att på de håll, där man kräver nedsättningar i de indirekta skatterna, är det ganska naturligt att man fått sin uppmärksamhet fäst på just den höga kristidstull, som vi år 1924 beslöto. Härtill kan också läggas, att vi år 1922, då vi också befunno oss i ett prekärt ekonomiskt läge, höjde en del andra finanstullar med ett belopp av i runt tal omkring 13 miljoner kronor. Skulle jag ytterligare till dessa tullinkomster lägga andra indirekta skatter, är det alldeles uppenbart, att vi alltjämt befinna oss i en mycket stor disproportion mellan de direkta och indirekta skatterna i vårt land. Jag menar därför, att bevillningsutskottets majoritet har goda skäl för en omstuvning av statsbudgeten i den riktning den här gjort. Majoriteten har också velat skapa en verkligt stark budget, som, med hänsyn till de problem och frågor som föreligga, skapar de förutsättningar, som behövas för att man verkligen skall kunna taga hand om dessa problem och söka lösa desamma.

Jag tror alltså, herr talman, att det förslag, som här föreligger, tagit sikte på att åstadkomma lättnader för näringslivet i form av nedsättning i den direkta skatten, växelstämpelns avskaffande och fondbörsstämpelns sänkning och ävenledes tagit hänsyn till de grupper, som icke få någon lättnad genom dessa sänkningar, genom att lätta på det indirekta skattetrycket. Jag tror därför, att utskottets förslag skall visa sig vara väl genomtänkt och, när det blivit genomfört, ägnat att skapa förutsättningar för reformer på skatte-

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

lagstiftningens område av större betydelse — ja mycket större betydelse — än Kungl. Maj:ts förslag om en ytterligare sänkning ned till siffran 140 beträffande den direkta skatten. Jag ber alltså, herr talman, att få yrka bifall till den nu föredragna punkten.

Med herr Hamrin förenade sig herrar *Olsson* i Ramsta, *Mosesson*, *Gustafson* i Vimmerby, *Carlström*, *Andersson* i Rasjön, *Olofsson* i Digernäs, *Hilding*, *Sandberg*, *Bergström* i Bäckland, *Näslund*, *Selberg*, *Björling*, *Lundén*, *Danielsson* och *Olsson* i Rimforsa.

Herr förste vice talmannen **Hamilton:** Herr talman! Jag skall blott taga kammarens uppmärksamhet i anspråk några minuter. Avskedsstunden är ju inne, och uppbrottet har nära nog kommit till stånd. Jag kan emellertid icke underlåta att yttra några ord med anledning av bevillningsutskottets nu avgivna betänkande. Jag delar reservanternas uppfattning, att en sänkning av den direkta skatten är av nöden. Men lindringen bör naturligtvis komma dem till del, som ha de tyngsta skatterna att bära, och icke de förmögna klasserna i landet. När man till inkomst- och förmögenhetsskatten lägger de kommunala skatterna samt vägskatt och landstingsskatt, utgå dessa skatter med över en halv miljard kronor. Av de kommunala skatterna på vår landsbygd användas något mer än 100 miljoner kronor för att täcka sådana statsändamål som kostnader för skola, fattigvård och kyrka. Om man då lägger till även vägskatt och landstingsskatt, utgöra dessa skatter, vad vår landsbygd beträffar, 80 procent av de direkta skatterna, medan däremot inkomst- och förmögenhetsskatten endast belöper sig till 20 procent. Om jag sedan drager upp en parallell mellan vår landsbygd och huvudstaden, så utgå de för statsändamål å kommunalbudgeten avsedda beloppen i huvudstaden endast med 20 procent av de direkta skatterna, medan däremot 80 procent av skatterna belöpa sig på inkomst- och förmögenhetsskatten. Här skära sig intressena mellan den storkapitalistiska storstaden och den fattiga landsbygden. Skall någon sänkning ske av de direkta för statsändamål utgående skatter, som nu bäras av kommunerna, måste dessa, därest icke andra statsinkomster stå till förfogande, överföras på den progressiva inkomst- och förmögenhetsskatten. Det kan icke annat än uppväcka förvåning, när man ser att lantmannarepresentanterna inom högern och även bondeförbundets representanter i utlåtandet förorda en sänkning av inkomstskatten. Det är sålunda det kapitalistiska storstadsintresset de göra sig till målsmän för och ingalunda landsbygdens intressen. Framför allt trodde jag, att bondeförbundet hade på sitt program att tillgodose landsbygdens berättigade krav. Vad gör den föreslagna sänkningen för en lantarbetare? Ja, såsom den siste ärade talaren framhöll, 15 öre, om vederbörande har en inkomst av 2,000 kronor. Och för en lantman, som har en inkomst av 6,000 kronor, gör sänkningen allenast 5 kronor. Däremot är det de stora företagen, för vilka densamma skulle få någon betydelse, ehuru den även där icke är avsevärd.

Jag hoppas, att den nuvarande regeringen — om den finner sig föranlåten sitta längre kvar vid Konungens rådsbord — och i annat fall en blivande regering må taga i övervägande, huruvida det icke kan vara lämpligt, när man föreslår att sätta ned den direkta skatten, att hänsyn tages till den svagaste bärkraften. Jag måste tyvärr upprepa vid detta sista sammanträde, vad jag sade under remissdebatten, att en regering, som utgår från det parti som kallar sig lantmanna- och borgarpartiet, har mer än någon annan sökt understödja de intressen, som stå lantmännens intressen *emot*.

Jag beklagar det, och det förefaller också löjligt, att en lantman kan understödja något dylikt.

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

Ja, herr talman, här har under debatten sagts, att de frisinnade ändrat ställning. Den frisinnade regeringen föreslog på sin tid en nedsättning av inkomst- och förmögenhetsskatten till 150 enheter, men jag ber att få erinra om, att detta förslag rönte motstånd från det frisinnade partiet, och det tror jag också att protokollet vid 1928 års sista sammanträde skall utvisa. För övrigt bör väl icke den omständigheten, att man kommit ned till 150 enheter, föranleda, att man skall gå ändå längre ned. Den gången innebar ju förslaget en eftergift åt den kapitalistiska högerns intressen, men den nuvarande regeringen har också gjort eftergifter åt andra partier.

Herr finansministern har också uttalat sin förvåning över, att de frisinnade kunna gå med på kaffetullens nedsättning. De frisinnade ha icke förut gått emot sådana förslag. Då en regering för några år sedan begärde att få tullen höjd, så störtades den regeringen med hjälp av de frisinnades röster.

Herr Nylander har nyss yttrat, att även om inkomstskatten inte har någon betydelse för näringslivet, vilket han erkände, så var en nedsättning likväl en uppmuntran för näringslivet och ett steg i rätt riktning. Jag hoppas, att den spådomen inte kommer att gå i uppfyllelse, och skall rättvisa ske i beskattningshänseende, så måste en stor del av de utgifter, som nu utgå för statsändamål och varav 100 miljoner kommer på landsbygden, överföras till inkomst- och förmögenhetsskatten, om inte andra inkomster finnas att täcka utgifterna med. Men kom ihåg, herr Nylander, att då kommer också denna inkomst- och förmögenhetsskatt att gå upp till mer än 200 enheter. Jag tror icke, att landsbygdens folk länge kommer att tåla den orättvisa beskattning, som nu råder, för att skaffa medel till täckande av utgifter för statsändamål.

Jag skall be att få sluta med att säga, att det beröm, som regeringen fått för sitt förslag till nedsättning av inkomst- och förmögenhetsskatten, och den stora vikt, som man tillagt detta förslag, allt detta finner jag rentav löjligt, ty hela saken är utan betydelse för skattedragarna, framför allt för de skattedragare, som ha den största bördan att bära. Jag beklagar verkligen, att utskottet gått med på en nedsättning från 150 till 145 enheter, ty det var icke av behovet påkallat. Det är uppenbart, att man icke vill taga ut mera i skatt än vad som är nödvändigt, men för täckande av förlusterna på Allmänna sparbanken m. m., kommer nog att behövas mer än de 16 miljoner, som nu äro överförda till Kreditkassan.

Såsom ställningen nu är, har jag emellertid, herr talman, intet yrkande att framställa.

Herr **Wigforss:** Herr talman! Detta är ju en rent akademisk diskussion, och ingen av åhörarna behöver vara rädd för att avlägsna sig, eftersom det icke kommer att bli någon votering. Under sådana förhållanden kan det väl icke vara så särskilt farligt att säga några ord, jag har icke tänkt hålla något tal.

Det var egentligen med anledning av en enda punkt i herr finansministerns anförande, som jag tyckte det kunde vara skäl att säga ett par ord till försvar. Det argument, som finansministern använde för att styrka, att man borde fortsätta med sänkningen av den direkta skatten med ytterligare 10 enheter, kan jag icke godtaga. Jag förmodar, att hans mening var, att så snart vi kunna göra det, skola vi fortsätta med en sänkning av ytterligare 10 enheter och sedan med ytterligare 10 enheter o. s. v., ja, jag vet egentligen inte hur länge han tänker man skall fortsätta, och detta bara därför att man en gång börjat med en sänkning med 10 enheter av inkomst- och förmögenhetsskatten och sänkt ungefär lika mycket på konsumtionsskatterna. Det argumentet har varit uppe i riksdagen och blivit stött och blött så många gånger, att det egentligen icke är lockande att återigen upprepa vad som kan anföras

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

mot detsamma. Redan 1926, då den socialdemokratiska regeringen lade fram sin budget och föreslog en sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten med 10 enheter samtidigt som konsumtionsskatterna sänktes något mera, hade åtminstone jag för min del ganska starkt på känn, att det kunde vara tvivelsamt, om det verkligen vore riktigt att sänka inkomst- och förmögenhetsskatten så mycket, fast jag då ansåg det vara befogat. Jag hade också alldeles klart för mig, att man icke kunde därav draga några konsekvenser för framtiden. Då den efterföljande, folkfrisinnade regeringen föreslog en sänkning från 160 till 150 enheter, uttalade jag bestämt, att innan man fortsatte på den vägen, hade man anledning överväga, hur de direkta och indirekta skatterna borde sinsemellan avvägas. Det argumentet slog då icke igenom, och det är därför med ganska stor tillfredsställelse, som man i dag hört upprepas från en, man skulle väl kunna säga det, majoritet av riksdagen, att det låg någonting i det argumentet och att vad man kan göra vid en sänkning från 170 till 160 enheter, det kan man icke utan vidare göra vid en sänkning från 150 till 140 enheter. Om detta betyder, att vi i framtiden kunna slippa undan en del av de där allmänna resonemangen om en sådan där, jag skulle nästan vilja säga, numerisk jämvikt mellan dessa skatter, så vore det säkerligen riktigt.

Emellertid finnes det en annan sak, som i detta sammanhang brukat anföras, en sak, som vid detta tillfälle icke blivit berörd, men där jag ändå skulle önska att en gång klart få säga ut min mening. Man har nämligen sagt, att hela denna avvägning, hela denna inkomstskatteprocent är abnormt hög, därför att man från början hade räknat med att den skulle utgå efter grundtalet 100, vadan således varje siffra, som ligger över 100, i grund och botten innebure en abnormt hög belastning. Man skall därför, förmenas det, såvitt möjligt söka komma ned till grundtalet 100.

Jag tror, att hela detta resonemang bygger på en felsyn. Man måste komma ihåg, att när denna skala gjordes upp, så utgick man visserligen ifrån, att den belastning, som man betecknade med grundtalet 100, skulle vara rimlig, men nu glömmer man, att vid den tiden, då denna skala lades fram och dåvarande finansministern Thorsson uttalade, att detta enligt hans åsikt vore det normala skattetrycket, då var fördelningen mellan inkomst- och förmögenhetsskatten å ena sidan och konsumtionsskatterna å den andra till den grad annorlunda mot vad den är nu, att inkomst- och förmögenhetsskatten vid det tillfället utgjorde nära 80 %, och i alla händelser mer än 75 %, av inkomsterna, under det att tullarna och andra indirekta skatter inte gingo upp till mera än mellan 10 och 15 %. Detta sammanhängde med den våldsamma försämring av penningvärdet, som ägde rum omkring åren 1918 och 1919, vilken sänkte tullarnas värde så högst väsentligt. Vi hade vidare haft importsvårigheter och minskad brännvinskonsumtion, så att överhuvud det som skulle kunna kallas konsumtionsbeskattning vilade ytterst lätt på svenska folket. I det ögonblicket gör man upp en skala för inkomst- och förmögenhetsskatten och beräknar denna med hänsyn till att det skall flyta in så mycket pengar, som behövs. Om man nu betänker, att konsumtionsskatterna den gången endast kunde täcka en liten del av medelsbehovet i jämförelse med vad nu är fallet, så förstå vi, att läget då var ett annat än nu, när förhållandena blivit så omkastade, att dessa konsumtionsskatter faktiskt täcka den större delen av inkomsterna. Jag menar därför, att en hel del av denna diskussion, som förts angående siffran 100 såsom en normal och siffran 150 såsom en abnormt hög siffra och om vad Thorsson vid något tillfälle yttrade, den diskussionen glömmer de förutsättningar, under vilka en budget gjordes upp åren 1918 och 1919.

Vad för övrigt beträffar det direkta skattetrycket, så har det ju talats ganska mycket här om den saken. Jag har själv åtskilliga gånger tröttat kammaren med att uttala min mening om den relativa betydelsen av denna in-

komst- och förmögenhetsskatt, och jag har intet att tillägga till vad som yttrats i det hänseendet av herr Hamrin och förste vice talmannen, med vilka jag, med mycket stor tillfredsställelse, kan instämma.

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

Då herr finansministern ett ögonblick snuddade vid den svårighet, som en hög inkomst- och förmögenhetsskatt möjligen skulle kunna bereda exportindustrien, så yttrade han sig ytterligt försiktigt. Jag finner detta alldeles riktigt, men jag skulle dock för min del tro, att man icke en gång med dessa starka reservationer, som finansministern gav uttryck åt, har någon anledning att överväga någon effekt för våra exportindustrier till följd av denna inkomst- och förmögenhetsskatt såtillvida, att densamma skulle på något sätt kunna vältras över på priserna och därigenom försvåra konkurrensen på världsmarknaden. Det finnes möjligen några av våra exportindustrier, jag känner icke närmare till den saken, som ha en så stark ställning på världsmarknaden, att deras egen produktion, eller begränsningen av deras produktion, kan utöva inflytande på priserna där. Härom skulle möjligen någon av denna kammares ledamöter kunna lämna upplysningar; jag tänker närmast på en av de stora industrierna, nämligen Svenska kullager. Jag tror dock, att man fortfarande får räkna med, att världsmarknadspriset är oberoende av oss såtillvida, att den svenska industrien icke godtyckligt kan variera sina priser på grund av produktionens omfattning, utan vi få nog taga de priser, som världsmarknaden ger oss. Om det priset lämnar rörelsen något överskott, så får industrien betala skatt, men om priserna pressas så hårt, att det inte blir något överskott, så slipper man ju betala skatt. Man får komma ihåg, att industrierna äro så ytterligt olika ställda, att varje tal om att man skulle vältra över en del av skatten på priset omedelbart framkallar den frågan: Vilken skatt? Är det den producentens skatt, som icke har någon skatt att betala, eller är det den producentens skatt, som förtjänar så mycket, att han har en hög skatt? Vilken skatt är det, som kan vältras över? Det finnes här en marginal så stor, att en diskussion om möjligheten att kunna övervältra någon del av skatten på priserna, enligt min uppfattning är ganska meningslös.

I det läge, som saken nu har kommit genom bevillningsutskottets böjelse för att verkligen på allvar taga upp frågan om en avvägning mellan konsumtionsskatternas sänkning och en sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten efter litet mera rationella grunder än som kunna stå att uppleta i talet om att minska med lika många miljoner på båda sidor, har jag anledning att känna mig ganska tillfredsställd. Det förefaller mig nämligen, att detta i sak innebär ett bifall till den motion, som från det socialdemokratiska partiets sida väcktes vid förra årets riksdag och som gick ut på, att innan man fortsatte med sänkning av inkomst- och förmögenhetsskatten, skulle man verkligen gå in i ett allvarligt resonemang om, huru dessa olika skatter borde fördelas. Ger man sitt erkännande åt den tanken vid ett konkret tillfälle, så spelar det, såvitt jag förstår, ingen roll, om man icke är villig att taga den allmänna principen. Jag kan alltså uttala min tillfredsställelse med bevillningsutskottets här föreliggande utlåtande.

Herr **Ekman:** Jag skulle, herr talman, kunnat nöja mig med att instämma med min meningsfrände i bevillningsutskottet, herr Hamrin, om jag inte funnit, dels att den ståndpunkt, som herr Hamrin och vi andra inom det frisinnade partiet intagit, attackerats från statsrådsbänken och dels att reservanterna, herrar Nilsson i Kristianstad m. fl., i sin motivering åberopat mig personligen såsom ett stöd för den ståndpunkt, som de intagit till årets budgetförslag.

Jag vill först erinra om, att det under hela denna riksdag blivit en ständigt återkommande vana att från regeringsbänken och högersidan söka hänvisa till vad *andra* sagt och vad *andra* gjort och att i varje fall däri försöka få betäck-

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

ning för sina egna ståndpunkter. Jag vill i detta avseende endast erinra om, att i lördags ville man, då vi diskuterade den frågan, som då förelåg, göra gällande, att det förfarande, som hade förekommit i år från regeringsbänken, hade egentligen de föregående regeringarna medansvar uti, och i dag, alltså redan vid behandlingen av nästa ärende, är man återigen färdig att göra samma försök.

Jag kan mycket väl förstå, att det »skal» av regeringsmakt, som nu här i landet skall börja leka Estrupiat, behöver stödet av dylika hänvisningar. Men det förefaller mig i alla fall, att detta icke bör få bli en vana, som icke möter motstånd, särskilt då man åberopar fall, i vilka ett dylikt tillvägagångssätt icke är vare sig sakligt befogat eller formellt berättigat.

Härtill vill jag lägga, att jag nu på nytt genomläst det yttrande, som jag höll vid remissdebatten i fjol till försvar för den då framlagda statsverkspropositionen, och jag kan inte finna, att jag med den ståndpunkt jag intar nu i år, på någon punkt eller i något avseende kommit i konflikt med det betraktelsesätt, som anlades vid utarbetandet av statsverkspropositionen år 1928.

Man har här, såvitt jag förstår, hänfört sig till vad som yttrades i detta mitt inlägg i första punkten, där jag motiverade en ytterligare nedsättning av inkomst- och förmögenhetsskatten. Men vill man taga reda på vad detta yttrande innehöll i det stora hela, så skall man fullfölja sin undersökning till de övriga delarna av yttrandet. Man skall då finna, att jag i detta yttrande verkställde en tredelning av skatten, i det att jag talade om, dels inkomst- och förmögenhetsskatten, således den direkta inkomst- och kapitalbeskattningen, dels konsumtions- och behovsskatterna, vilka med sin huvudbörda träffa de svagare klasserna, och dels de skatter av olika slag, som närmast hänföra sig till det produktiva livet i allmänhet, och vilka, ehuru de äro indirekta, dock äga den egenskapen, att om man fördelar dem på de bärkraftiga och de mindre bärkraftiga samhällslagren, så hänföra de sig i regel till den förstnämnda gruppen.

Ser jag nu på de skattebeslut, som riksdagen i år skulle komma att fatta vid ett bifall till bevillningsutskottets förslag, så blir innebörden av dessa beslut, vid en dylik gruppering av skatten, som jag förut talat om, att jag får följande skattelättningar bland inkomst- och förmögenhets- samt produktionsskatterna. Jag får, på inkomst- och förmögenhetsskatten ungefär 5 miljoner kronor, på fondstämpeln 2 miljoner kronor, på växelstämpeln 4.4 miljoner kronor och på lastpengarna 750,000 kronor, således en lättnad, såvitt jag kan se, på sammanlagt 12,150,000 kronor. Jag vill i det sammanhanget understryka vad min meningsfrände, herr Hamrin, påpekade, nämligen att när man här talar om förändringar i den kungl. propositionen, så skall man naturligtvis mot den ökning av skattelättnaden, som nedsättningen av inkomst- och förmögenhetsskatten enligt Kungl. Maj:ts förslag innebär i förhållande till utskottets förslag, ställa den skattelindring, som ligger i borttagandet av växelstämpeln enligt utskottsförslaget, en skattelindring, som ju uppgår till ungefär motsvarande belopp. I det stor hela kan man säga, att skillnaden mellan dessa båda skattearter, som herr Hamrin betonade, är, att växelstämpeln främst träffar de hårdast tryckta och under de största svårigheterna arbetande delarna av produktionen och näringslivet, under det att lättnader i inkomst- och förmögenhetsskatten träffar med sin största verkan den bäst ställda delen av vårt näringsliv. Men jag kan icke finna, att, då det är fråga om lättnader, en sådan fördelning i och för sig är av den art att den påkallar eller åtminstone borde påkalla erinringar från det håll, där man förklarar sig ha medkänsla för även den del av näringslivet, som kämpar en hård och svår kamp.

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

Vad beträffar konsumtions- och behovsskatterna, i vilka förslaget medför skattelindring, har man ju där först och främst sockerskatten, som för nästa budgetår beräknas giva 7 miljoner kronor. Vidare har man de förändringar i tullsatserna som beslutats och som medföra en sammanlagd tullnedsättning av 6.7 miljoner kronor. Men då får man också erinra sig, att när det gäller den sänkta sockerskatten man också har att räkna med en förhöjd sockertull vid den ökade importen av socker, en tullökning som ju faktiskt i det nya läget utgör en stegrad konsumtions- och behovsskatt och som å sin sida medför en minskning av de nyss beräknade lättnaderna i tullarna.

När man på detta sätt mot varandra väger vad som skett i dessa avseenden, tror jag icke, att man med skäl kommer till en slutsats, som sammanfaller med den, som uttalats här av talesmannen för reservanterna, eller som uttalats från regeringsbänken. Jag vill för övrigt, när man alldeles särskilt vänder sig mot det parti, jag tillhör, och mot dess ståndpunktstagande i det nu avhandlade ärendet, säga, att läget i år alldeles givet var sådant, att man blott behövt vinka med ett finger för att också de fem enheterna, varmed man nu föreslår att nedsättning skall ske i inkomst- och förmögenhetsskatten, icke skulle kommit till stånd. Jag vågar göra gällande, att det för bibehållandet av denna sänkning från det partis sida, som jag tillhör, torde ha presterats lika mycket arbete, särskilt av vissa enskilda, som av regeringen.

För övrigt hyser jag alltjämt den uppfattningen, att man, när det gäller näringslivet, bör söka minska den direkta beskattningen så långt förhållandena göra det möjligt. Därvid kan man dock icke bortse ifrån, att också vissa indirekta skatter äro av den arten, att deras sänkning eller borttagande måste sägas vara till fördel för det industriella livet, enär en sådan åtgärd medför minskade utgifter för den part — tjänstemän och arbetare — som skall leva på sina inkomster från industrien. Under sådana förhållanden tror jag, att man vid ett närmare övervägande kommer till, att det förslag, som nu avlämnats av utskottet, väl motsvarar den föreliggande situationen.

Herr **Olsson** i Kullenbergstorp: Herr talman! Jag skall be att till herr Hamrin och till förste vice talmannen få säga några ord, fastän det i den här frågan kanske är riskabelt att göra några små randanmärkningar. Jag tar i alla fall risken.

Det är ju så, att skattedragarna här i landet verkligen kunna ha anledning att säga, att de män, som uppträda här i riksdagen och kritisera sänkningen av den direkta skatten, äro mycket olika i sitt uppträdande som kritiker, än när de sitta som t. ex. finansministrar eller statsråd. Då uttala de utan vidare, huru angeläget det är att skatten bör sänkas, men det är egendomligt att de förändra sig så snart de blott intaga riksdagsmannens roll.

Jag har icke någon särskild förkärlek för att vi skola gå så synnerligen djupt ned med de direkta skatterna, men jag har svårt att förstå att den, som förut själv så skarpt uttalat sig för en sådan sänkning, nu minst lika skarpt kritiserar en sådan. Till herr Wigforss ber jag att få säga att när det här grundtalet, efter vilket man räknar procenten, antogs, tog man icke till det talet så där precis likgiltigt utan såsom ett önskemål, men det är ju så, att man icke alltid vinner önskemålet. Jag var själv med i utskottet, när vi behandlade den här saken, och vi beklagade djupt, att man så fort som skedde kom upp till en skatteprocent av 175 å grundtalet. Man talade allvarligt om icke hela den progressiva linjen, efter vilket skatteskalan var lagd, helt och hållet gick itu just genom att man fick ta till ett så högt procenttal som 175. Nå, det där ha vi nu kommit ifrån, men det ser verkligen ut, som om kampen om procenttalet skulle fortfara och bli riksdagens stora fråga varje år. Jag hoppas dock att det icke

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

nu, som det höll på att bli en gång, blir så, att man nödgas nästan resa upp hit för att hålla en urtima för att avgöra procenttalet.

Jag vet alltför väl, att den direkta inkomstskatten till följd av jordbrukets urusla läge i inkomsthänseende för tillfället icke betyder så mycket för oss jordbrukare, men jag kan verkligen icke ändå frigöra mig från den åskådningen, att man, om man rimligen kan sänka en skatt, bör göra det, även om icke jag själv eller mina yrkesbröder ha så stor nytta av en sådan sänkning. Jag vet icke, varför jag då absolut tvunget skall säga att, ja, vi förtjäna icke mycket på den där historien, därför kunna vi icke vara med om den. Så ser jag icke saken. Men jag erkänner också å andra sidan, att det icke är alldeles avgörande eller har så utomordentlig betydelse, om procenttalet är 5 enheter mer eller mindre. Då man på den ena sidan ansåg att talet 140 var ett heligt tal, då tycker jag mig finna, att man å andra sidan fann talet 145 lika heligt. När det nu på den allra sista tiden visat sig vid hopsummeringen av uppskattningen och taxeringarna av årets inkomst- och förmögenhetsskatt, att en ökning uppkommit av 8 miljoner kronor mera än Kungl. Maj:t beräknat, som alltså kunna disponeras, tycker jag icke, att det särskilt ger anledning till att man tvunget skall taga 5 enheter över de 140. Hade förhållandet däremot varit det motsatta, och det alltså visat sig, att man fick ett lägre inkomsttal för det kommande beskattningsåret, ja, då tycker jag det vore rimligt, om man gått uppåt med procenten, men jag finner knappast, att det är rimligt, med den höjning, som inkomsttaxeringen nu utvisar.

Jag skall icke inlåta mig på frågan, om man skall ha direkta eller indirekta skatter. Vi ha nog tyvärr mer än tillräckligt av direkta skatter i vårt land, även om de icke utgå till staten. I det fallet är jag av den meningen, att kan någonting göras för att sänka den skatten för oss, och det tror jag kan ske, om det finnes god vilja till detsamma, bör det också göras. När vi vid fjolårets riksdag hade att avgöra en fråga, som gällde direkta skatter för det svenska jordbruket, tyckte jag icke, att det hördes, att det förefanns något större intresse för att sänka de skatterna. Det var också direkta skatter fastän sådana, som icke utgå direkt till staten.

I den reservation, som tre ledamöter i bevillningsutskottet hörande till bondeförbundet avgivit, säges det att vi gå med på en nedsättning av skatteprocenten till 140, men att vi icke vilja vara med om att sänka fondstämpeln. Ja, den saken var uppe i debatten en smula i lördags natt, och det talades om att bondeförbundet kunde gå med på den saken i annat sammanhang. Ja, det tror jag också, när det är så, att man kan komma till enighet rörande en gemensam linje rörande skatter och tullar, då kan man alltid komma någon väg, men då det brast med enigheten i bevillningsutskottet tog naturligtvis vår partigrupp den ställning, som den själv helt kunde godtaga. Jag kan icke underlåta att uttala min förvåning över att det socialdemokratiska partiet icke kunde stanna för den linjen att icke sänka fondstämpeln, och i stället gå in för skattelinjen, d. v. s. gå med på en sänkning av skatteprocenten till 140. Det är ett märkvärdigt tidstecken. Visserligen skulle summorna icke bli ekvivalenta, men jag lever dock i den tron, att det hade varit mera gagn med en sänkning av skatteprocenten än med en sänkning av fondstämpeln, åtminstone för Sveriges industrier och varför icke även för andra skattebetalare.

Jag finner dock att jag, som frågan nu ligger till, icke kan göra någonting åt saken, och jag skall heller icke göra något yrkande. Det kan icke falla mig in, men jag har dock den tron att fondstämpeln tryckte hårdast i börsspelet. Ja, däri kanske jag har fel, men det tror jag i alla fall, och det gagnar helt säkert icke till något för produktionen att sänka densamma. Det förvånar mig också att herr förste vice talmannen icke hade ett ord att tala därom, då jag tyckte det var mera markant och låg mera fjärran från Sveriges jordbrukare

att vara med därom, än när det gäller att gå med på sänkningen av skatteprocenten från 145 till 140, ty gäller det att få ned skatteprocenten till 140, blir det ju som herr Hamrin räknade ut i alla fall några ören eller kronor, när det gäller betalningen, men vad har landsbygdens befolkning för fördelar, herr förste vice talman, av att sänka fondstämpeln? Det är i alla fall märkvärdigt att t. o. m. den som anser sig särskilt kallad att vaka över Sveriges jordbrukare vissa gånger kan bli skumögd.

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

Herr talman, jag har intet yrkande.

Herr **Nylander:** Herr talman! Sveriges förutvarande handelsminister har nu för kammaren tillkännagivit sin åsikt om betydelsen av sänkningen av den direkta skatten, en åsikt, som jag tror icke delas av de kretsar, som han förut företrätt vid konungens rådsbord. Utan att ingå i alla delarna av herr Hamrins anförande vill jag framhålla, att den springande punkten i hans yttrande var den, att det enligt hans åsikt icke förelåg samma motiv för en sänkning av inkomstskatten från 150 till 145 som när nedsättning skedde från 175 till 170. Jo, enligt min mening föreligger detta förhållande, ty i trots av vad herr Hamrin och sedermera herr Wigforss anförde, har dock en gång uttryckligen förklarats att den normala skattesatsen bör ligga vid ett grundtal av 100 och därför befinna vi oss även med en skala på 140 i ett onormalt skatteläge. Det skulle kanske vid ett annat tillfälle vara lämpligt att ingå på det betraktelsesätt, som herr Wigforss i detta sammanhang använde, men det skall jag icke göra i denna riksdagens sena timme.

Herr Hamrin anförde vidare att ett av de motiv, som förestavat utskottsmajoritetens önskan att stanna vid 145 enheter, var att få till stånd en stark budget. Det är alldeles riktigt, och jag ber att få respektera denna herrarnas uttalade åsikt, men jag vill samtidigt begagna tillfället att inför kammaren förklara, att även reservanterna ha haft precis samma åstundan och att denna sak hade kunnat realiseras på samma säkra sätt som enligt utskottets förslag, om vi hade segrat, ty skillnaden var, att vi ville sänka ytterligare fem enheter, vilket motsvarar 4 $^1/_2$ miljoner kronor i runt tal, under det att herrarna däremot ville sänka kaffetullen, vilket motsvarar 4.3 miljoner. Den budgetära situationen hade således blivit lika stark, om vårt förslag hade gått igenom.

Vad herr Wigforss' resonemang om skattesänkningens betydelse för exportnäringarna beträffar, vill jag säga, att det givetvis finnes vissa enstaka företag, som på världsmarknaden arbeta under de speciella förutsättningar, som herr Wigforss åberopade. Herr Wigforss nämnde särskilt S. K. F. Men för våra exportnäringar i gemen är det ju självklart, att det är ett önskemål att få ner kostnaderna överhuvud taget inom landet, livsmedelskostnader etc., så långt möjligt är, och ett led i detta strävande är väl en skattesänkning. Det är ett faktum, som man näppeligen kan bestrida, att det alltid blir en fördel för exportnäringen, om man kan få till stånd en skattesänkning.

Herr förste vice talmannen vände sig mot mig och begagnade tillfället liksom så många gånger förut att blåsa upp detta till en strid och väcka missnöje mellan stad och land. Jag måste säga, att det där numera, med all respekt för honom, på mig verkar som en gammal utkörd grammofonskiva, som användes i tid och otid, men mot vilken jag icke vid detta tillfälle från städernas sida vill sätta i gång någon speldosa.

Herr förste vice talmannen **Hamilton:** Man har lätt att förstå, att en storstadsbo icke önskar åstadkomma en strid mellan land och stad, men så länge som storstädernas befolkning befinner sig i en sådan priviligierad ställning

Ang. inkomst- och förmögenhetsskatten. (Forts.)

gent emot landsbygdens befolkning, att denna fattiga befolkning, även med högt driven progression i inkomstskatten, har högre direkt skatt än miljonärerna i Stockholm, kommer denna grammofonskiva — man kan ju kalla det för en grammofonskiva, herr Nylander — att låta, ända till dess rättvisa sker även landsbygdens befolkning.

Det är oförsvarligt, att från den sidan, där man befinner sig i den ställningen, att man tillgodogör sig förmånen av en orättvis beskattning på landsbygden, hånar dem, som vilja hävda landsbygdens berättigade krav och rättvisa med avseende på beskattningen. Jag trodde allraminst att en representant för det priviligierade Stockholm, som är ett samhälle, som lever på landsbygden, skulle komma med något sådant. Herr Nylander kan icke förneka att huvudstaden är ett parasitsamhälle. Vi äro stolta över vår huvudstad, men den skall också ha något intresse för den landsbygd, på vilken den lever. Jag vågar säga parasitsamhälle, därför att den ej själv kan alstra vare sig intelligens, folk eller kapital. Om jag, mina herrar, skulle be de herrar representanter på andrakammarbänken för Stockholm — den skall väl vara den högsta exponenten för vad huvudstaden äger av intelligens — som äro stockholmsbarn, att resa sig upp, skulle man finna att dessa befinna sig i en ohjälplig minoritet. Intelligensen är således en importerad vara. Nativiteten är mindre än dödligheten i Stockholm. Stockholms kvinnor föda inga barn, utan huvudstaden måste årligen tillföras nytt friskt blod ifrån landsorten för att kunna leva. Och kapitalet? Var kommer det ifrån? Från Norrlands skogar och Skånes betfält, och så fordrar huvudstadens representanter att landsbygden även skall bära skatterna för storkapitalisterna i städerna.

Ja, mina herrar, förlåt, herr talman, att jag känner mig litet upprörd, men det är verkligen upprörande, när en representant för huvudstaden förebrår en landsortsbo, att han hävdar landsortens berättigade krav med avseende å skatterna. Det förefaller mig vara — ja, jag vill icke använda de skarpa ord, som borde tillgripas. Men det är otillbörligt!

Vidare anfördes ej. Utskottets hemställan bifölls.

Punkterna 2—14.

Vad utskottet hemställt bifölls.

§ 5.

Föredrogos vart för sig:

bevillningsutskottets betänkanden och memorial:

nr 33, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upphävande av förordningen den 15 maj 1925 (nr 117) angående restitution av sockerskatt eller befrielse från sådan skatt för socker, som använts vid tillverkning av exportvaror;

nr 34, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till förordning angående ändring i vissa delar av förordningen den 15 november 1907 (nr 117) om frihamn, m. m.; och

nr 35, angående ersättning åt av utskottet vid behandling av vissa ärenden anlitade biträden; samt

bankoutskottets memorial, nr 64, angående ersättning åt biträden, anlitade av bankoutskottet vid behandling av vissa ärenden.

Kammaren biföll vad utskotten i nämnda betänkanden och memorial hemställt.

§ 6.

Härpå föredrogs första lagutskottets utlåtande, nr 37, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 91 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar och lag om ändrad lydelse av 55 § i lagen den 13 maj 1921 om ackordsförhandling utan konkurs. Ordet begärdes därvid av

Herr **Björkman**, som yttrade: Herr talman! Såsom hördes, har första lagutskottet här haft alternativa förslag. Då nu den första förutsättningen här, nämligen att andra kammaren skulle i huvudsak bifalla propositionen nr 214, inträffat, anhåller jag att få hemställa, att propositionen nr 216 måtte av kammaren bifallas.

Vidare anfördes ej. Kammaren biföll det av herr Björkman framställda yrkandet.

§ 7.

Slutligen föredrogs andra lagutskottets utlåtande, nr 46, i anledning av väckta motioner om ändring av § 24 värnpliktslagen; och blev utskottets däri gjorda hemställan av kammaren bifallen.

§ 8.

Anmäldes och godkändes följande förslag till riksdagens skrivelser till Konungen, nämligen:

från statsutskottet:

nr 264, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående omorganisation av försvarets centrala ledning m. m. jämte i ärendet väckt motion;

nr 268, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående anslag för budgetåret 1929—1930 till kommerskollegium samt de under kollegium lydande myndigheter och kårer m. m. jämte en i ett av dessa ämnen väckt motion;

nr 274, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen under tionde huvudtiteln gjorda framställning angående anslag till tryckningskostnader; och

nr 275, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående viss omorganisation av vägväsendet jämte i ämnet väckta motioner;

från första lagutskottet, nr 302, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om ändrad lydelse av 91 § i lagen den 22 juni 1911 om ekonomiska föreningar och lag om ändrad lydelse av 55 § i lagen den 13 maj 1921 om ackordsförhandling utan konkurs; samt

från jordbruksutskottet:

nr 9 B, angående regleringen för budgetåret 1929—1930 av utgifterna under riksstatens nionde huvudtitel, innefattande anslagen till jordbruksdepartementet;

nr 280, i anledning av Kungl. Maj:ts i statsverkspropositionen, nionde huvudtiteln, gjorda framställning om anslag till tryckningskostnader;

nr 281, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående ändringar i villkoren för kolonatupplåtelser å kronoparker i Norrland och Dalarna m. m. jämte en i ämnet väckt motion;

nr 282, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående upplåtande av kronotorp å vissa kronoparker m. m. jämte en i ämnet väckt motion;

nr 283, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition nr 225 angående försäljning av vissa kronoegendomar och upplåtande av lägenheter från sådana egendomar jämte en i ämnet väckt motion;

nr 284, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående vissa ändringar i den för skogsskötseln inom lappmarken m. fl. områden gällande s. k. lappmarkslagen;

nr 285, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående överlåtelse till staten av viss fastighet för anordnande av trädgårdsskola för norra Sverige m. m.; och

nr 286, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående tillfällig löneförbättring under budgetåret 1929/1930 för viss personal inom den civila statsförvaltningen i vad rör nionde huvudtiteln.

§ 9.

Justerades protokollsutdrag.

Kammarens ledamöter åtskildes härefter kl. 1.20 e. m.

In fidem
Per Cronvall.

Stockholm 1929. Kungl. Boktryckeriet, P. A. Norstedt & Söner.
291878